

Case study č. 3:

Mezigenerační program „Babičko, dědečku, ukaž mi, co umíš“

Díky case study (neboli případové studii) **jsme schopni studovat konkrétní program, událost či nástroj v oblasti rodinné politiky a následně jej generalizovat za účelem inspirace a potenciálního využití daného případu** pro další kraje a obce (Veselý, Nekola 2007). Následná case study představí mezigenerační program s názvem „Babičko, dědečku, ukaž mi, co umíš“, který se zabývá podporou rodinných vztahů a mezigeneračního soužití.¹

Cíl projektu:

Cílem programu je posílit aktivizaci seniorů, a to skrze jejich zapojení do utváření aktivit pro děti. Senioři zde mohou využít své hluboké zkušenosti a znalosti a předat je následujícím generacím. Při přípravě programu pro děti mohou otisknout své zájmy a dovednosti. Záměrem dané spolupráce je tedy podpora mezigeneračních vztahů.

Popis projektu:

Mezigenerační program „Babičko, dědečku, ukaž mi, co umíš“ pořádá Rodinné centrum Pomněnka² v Českých Budějovicích v Jihočeském kraji již od roku 2016. RC Pomněnka dlouhodobě cílí na podporu rozvoje dítěte jako samostatné a zodpovědné osoby, a to skrze zaměření na vzdělávání, výchovu a rozvoj mentálních a motorických schopností dítěte. Aktivity rodinného centra jsou orientovány již na rodiče, kteří narození potomka teprve očekávají, dále pak na miminka, batolata i děti předškolního a školního věku.

RC Pomněnka realizuje celou řadu aktivit pro děti, a právě skrze zmíněný mezigenerační program jsou do přípravy těchto aktivit zapojováni senioři. Spolupráce seniorů a pracovníků rodinného centra pak produkuje takovou činnost, která je pro děti adekvátní a zároveň reflektuje nápady a poznatky seniorů. Aktivity následně provádí děti i senioři společně. Tato spolupráce napomáhá k navazování dobrých mezigeneračních vztahů a k osvojení respektu ke

¹ Tato case study vychází z mezigeneračního programu „Babičko, dědečku, ukaž mi, co umíš!“. Původní příspěvek dobré praxe je možné nalézt ve Sborníku dobré praxe rodinné politiky v krajích zde: http://www.rodinyvkrajich.mpsv.cz/images/Sbornik_dobre_praxe.pdf.

² Více informací o RC Pomněnka zde: [CSSPOMNĚNKA - Centrum sociálních služeb Pomněnka, z.ú \(csspomnenka.cz\)](http://csspomnenka.cz)

starším osobám a úctě k jejich znalostem a zkušenostem. Děti se také učí vnímat různá individuální specifika, a to např. v podobě zdravotních omezení, která mohou s vysokým věkem vznikat.

S programem jsou spjaté také tzv. Knihy Rodiny. K jejich tvorbě jsou senioři i jejich rodiny motivováni během příprav aktivit pro děti. Jedná se o průběžné zaznamenávání rodinných vzpomínek, zkušeností a významných životních milníků. Kniha tak reflektuje vývoj dané rodiny v čase a slouží jako záznam společných rodinných zážitků. Důležitá životní témata jsou s pracovníky rodinného centra zpracovávána skrze speciální metody, které mohou být určitou formou terapie.

Rodinné centrum také zapojeným seniorům poskytuje možnost využití tzv. Feursteinovy metody instrumentálního obohacování. Jedná se o speciální vzdělávací metodu, která vede k rozvoji poznání a myšlení, a to v jakémkoliv věku. Cílem je napomoci způsobilosti vyhodnocovat nové informace a zařazovat je do širšího kontextu. Metoda posiluje mentální schopnosti, které mohou být s rostoucím věkem oslabeny. V RC Pomněnka tuto metodu provádí certifikovaní lektoři.

Case study aneb praktické informace k uskutečnění obdobných projektů:

V následující části se zaměříme na doporučení, praktické rady a informace k realizaci obdobných aktivit a projektů.

Mezigenerační program „Babičko, dědečku, ukaž, co umíš“ považujeme za velmi přínosný pro všechny generace. Zapojování seniorů do příprav aktivit má všeobecný přínos jak pro děti, které se učí vnímat specifika seniorského věku a získávají cenné zkušenosti od starších generací, tak i pro seniory, kteří jsou aktivizováni a je využít jejich potenciál předávat životem získané dovednosti a znalosti mladším generacím. Jedná se tak o adekvátní nástroj aktivizace seniorů a podpory mezigeneračních vztahů, taktéž o naučný a efektivní způsob trávení volného času.

Zajištění chodu a organizace projektu:

- **Senioři mohou být zapojováni do celé řady aktivit**, a to např. v podobě vyrábění, společenských her, předčítání, povídání na témata vhodná pro všechny generace či v podobě procházky nebo jiné nenáročné fyzické aktivity.
- Lze předpokládat, že **nejvhodnější budou právě aktivity zaměřené na kreativní činnost**. Právě při této aktivitě mohou senioři naučit mladší generace tradiční techniky a metody z jejich mládí, s kterými děti běžně nepřijdou do kontaktu.
- **Vhodným prostředkem mohou být také besedy či vyprávění, kdy senior vypráví o určité části svého života či o konkrétním zážitku**. Pro dětské posluchače může být poutavé zapojení fotografií.
- Pro naplnění časových možností potenciálních účastníků může být přínosem pořádat jak **pravidelná setkání** (např. na týdenní bázi), tak i **občasné workshopy**, které se mohou konat i o víkendech, což povede k vyšší účasti celých rodin. Možností jsou i letní příměstské tábory.
- Doporučujeme **motivovat k účasti na aktivitách i rodiče**. Dochází tak k propojení celé rodiny ve třech generacích a rodina může prohlubovat svůj vztah a kvalitně využít společný volný čas. Skrze propojení více rodin pak dochází k budování neformálních vztahů v rámci dané komunity.
- Žádoucí je **zajistit dostatečné množství propagace**. Mladší generace lze oslovit skrze sociální sítě či webové stránky, pro osoby seniorského věku však tento druh propagace

nemusí být natolik efektivní. Vhodné je tedy na tuto generaci mířit např. skrze propagaci v místním tisku.

- Jelikož naplnit potřeby všech zapojených generací nemusí být snadné, **je nutné do spolupráce zapojovat odborně vyškolené pracovníky**, kteří umí pracovat s osobami seniorského věku i s dětmi. Pouze odborně provedená aktivizace seniorů může zajistit požadované výsledky.

Možnosti financování:

- **Financování z rozpočtů obcí, krajů či organizací**, které budou daný projekt pořádat.
- **Zavedení účastnického poplatku na pokrytí základních nákladů** (jako je občerstvení, materiály k vyrábění, pracovní pomůcky apod.)
- **Financování ze sponzorských darů**, kteří vnímají význam a přínos programu.
- **Financování ze státních či strukturálních fondů**, jako je např. Národní dotační titul Rodina či Obec přátelská rodině.

Přínos projektu:

Přínos projektu spočívá primárně v aktivizaci seniorů a podpoře mezigeneračních vztahů. Právě aktivizace seniorů má svůj nezbytný účel v prevenci sociálního vyloučení či psychické nepohody starších osob, které se v důsledku odchodu z pracovní aktivity, omezené mobility a často zhoršené zdravotní situace mohou s těmito neblahými jevy potýkat (Stephoe a kol. 2013). Aktivizace seniorů spočívá v adekvátní motivaci seniorů k různým typům činností, které mají za cíl mobilizovat jedince k psychické či pohybové aktivitě a zabránit tak sociálnímu, duševnímu či fyzickému úpadku (Holczerová, Dvořáčková 2013). Vhodně zvolené aktivity příznivě napomáhají k zapojení seniorů do většinové společnosti, k rozvíjení jejich potenciálů a k zachování důstojných podmínek života.

Nepostradatelným přínosem je také podpora mezigeneračních vztahů. Vztahy mezi dětskou a seniorskou generací mají oboustranně příznivé dopady. Senioři mohou svými zkušenostmi a životními poznatky nejmladší generaci obohacovat a přispívat tak k jejich poznání okolního světa. Mladá generace naopak může seniorům napomáhat při snaze o pochopení specifik moderní společnosti, například v při využívání nových technologií. Vzájemné výhody vztahu vedou k empatii a pozitivnímu sebehodnocení obou zapojených stran (Tallová 2020).

Mezi hlavní přínosy projektu můžeme zařadit:

- **Posilování mezigeneračních vztahů**, jež má všeobecný přínos pro všechny zapojené strany, které se skrze kvalitně strávený společný čas vzájemně obohacují.
- **Aktivizace seniorů**, která předchází sociálnímu vyloučení a duševnímu i fyzickému úpadku jedinců.
- **Posilování sociální pozice seniorů ve společnosti.**
- **Budování a upevňování vztahů v místní komunitě.**

Zdroje:

- MPSV. *Sborník dobré praxe rodinné politiky v krajích*. Dobrá praxe v obcích: Mezigenerační program „Babičko, dědečku, ukaž mi, co umíš!“. Dostupné z: http://www.rodinyvkrajich.mpsv.cz/images/Sbornik_dobre_praxe.pdf
- Steptoe, A., Shankar, A., Demakakos, P., & Wardle, J. (2013). *Social isolation, loneliness, and all-cause mortality in older men and women*. Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America, 110(15), 5797–5801.
- Tallová, B. (2020). *Mezigenerační vztahy mezi dětmi předškolního věku a seniory*. Lifelong Learning celoživotní vzdělávání, 10(3), 333-351.
- Veselý, A. Nekola M. ed. (2007). *Analýza a tvorba veřejných politik: přístupy, metody a praxe*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). Studijní texty (Sociologické nakladatelství).
- Vladimíra, H., & Dagmar, D. (2013). *Volnočasové aktivity pro seniory*. Grada Publishing as.